

ហ្លួង

ឆ្មាប្រាសាទ រាជបុរី

អ្នករៀន ឆ្មាប្រាសាទ រាជបុរី

វិទ្យាល័យក្រហម ផ្ទះសាលាសិក្សា ខេត្តកំពង់ចាម ខណ្ឌរាជធានី

คำนำ

คัมภีร์ไบเบิลเรื่อง หนูเถื่อน ฉบับนี้เป็นของวัดใหม่นครบาล ต.ดอนตะโก อ.เมือง จ.ราชบุรี วัดนี้เป็นชุมชนไทยวนชุมชนหนึ่งในจังหวัดราชบุรี ดังนั้นจึงมีเอกสารโบราณที่บันทึกด้วยอักษรท้องถิ่นของชาวไทยวน คือ อักษรธรรมล้านนา อยู่ค่อนข้างมาก เนื้อหาจบในผูกเดียว

หนูเถื่อน หรือตุนจุลชาดก เป็นชาดกลำดับที่ ๓ ในนิบาตชาดก ว่าด้วย ธรรม คือ น้ำ และบาป คือ เหยื่อโคล การได้อาบน้ำชำระ เหยื่อโคลออกจากร่างกาย เทียบกับการเข้าถึงธรรมเพื่อชำระล้างบาป ออกจากจิตใจ

ขณะนี้เอกสารโบราณเรื่องนี้ได้ให้บริการในเว็บไซต์ฐานข้อมูล เอกสารโบราณภูมิภาคตะวันตกในประเทศไทยตาม URL นี้ [RBR003-116 หนูเถื่อน](#)

ด้านการปริวรรตเอกสารโบราณ ผู้ปริวรรตได้เป็นอักษรไทย ปัจจุบันที่ค่อนข้างจะคุ้นตาผู้อ่าน และภาษาไทยถิ่นเหนือในรูปแบบของภาษาเขียน คำใดที่ตรงกับภาษาไทยปัจจุบันก็จะปรับให้การเขียนให้เป็นภาษาไทยปัจจุบัน หากมีคำเฉพาะของท้องถิ่นจะคงไว้ และให้ความหมายในภาษาไทยมาตรฐานที่เชิงอรรถ

เรื่องของภาษาบาลี ที่เป็นคำขึ้นต้นเพื่อแปลร้อย หรือบทคาถาต่าง ๆ ผู้ปริวรรตจะขอแนะนำเสนอเป็นภาษาบาลีที่ถูกต้องตามไวยากรณ์ปัจจุบันโดยได้ค้นคว้าจากเว็บไซต์อรรถกถาชาดกต่าง ๆ และสอบถามจากครูบาอาจารย์ โดยนำเสนอด้วยอักษรไทยปัจจุบัน เป็นตัวหนา

การปริวรรต-แปล คัมภีร์ไบเบิลเรื่องหมู่เถื่อนในครั้งนี้ ได้สอดแทรกภาพการ์ตูนน่ารัก ๆ มาประกอบเนื้อหาจากเว็บไซต์ kallyanamitra.org โดยผู้วาดภาพและลงสีคือ มั่น และป้องกันการใช้ภาพการ์ตูนประกอบเนื้อหาให้ผู้ปริวรรตได้ขออนุญาตจาก admin เว็บไซต์ดังกล่าวแล้ว

นอกจากนี้ยังมีการใช้พจนดักขรธรรมล้านนา RSTLANNA 20190201 ของราชบัณฑิตยสถานปรากฏในหน้าปก และส่วนของข้อสังเกตท้ายเล่ม

สุดท้ายกลุ่มเพื่อน ประชาคม มศก. ที่ให้ความรู้และคำตอบในยามที่มีดมในการปริวรรต-แปล

ผู้ปริวรรตขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

หมื่นเถื่อน : ตุนทิลชาดก ฉบับไทยวน ราชบุรี

นมสดรส ๑๑ นวจุฬาทกเก อิทํ สตุถา เขตวเน วิหรนโต เอกํ
มรณภิกขุภิกขุ อารพก กเถสิ สตุถา สพุพณญ พระพุทธเจ้าอยู่ใน
ป่าเชตวันอาราม ปรรภซึ่งภิกขุตน ๑ ก็มีปกติอันกลัวตายนัก หื้อ^๑
เป็นเหตุเป็นอารมณ์แก่ธรรมเทศนาญาณ ก็เทศนายังชาดกอันนี้ อัน
กฏด้วยคาถาบาทต้นว่า นวจุฬาทกเก นี้แล

ยังมีเจ้าภิกขุตน ๑ เป็นลูกชาวเมืองสาวัตถี มีศรัทธาออกมา
บวชในศาสนาพระพุทธเจ้า แลก็มีปกติอันกลัวตายมากนัก ยังกั้งไม้
ใบไม้ไหวก็เทียนยอมกลัว ได้ยินนกร้องคือ อันได้ยินเสียงสัตว์ ๔ ตีน
แลสัตว์ ๒ ตีนร้องกิติ ก็เทียนยอมกลัวตาย มีตนอันสิ้นระสายนัก
เพื่อ^๒กลัวตายนักแล

เมื่อนั้นเจ้าภิกขุทั้งหลายหัน^๓ยังภิกขุตนกลัวตายส่นนั้นจึงมา
ชุมนุมกันในธรรมสภาคศาสาแล้วจึงเจียรจา^๔กันว่าสนี้^๕

^๑ ให้.

^๒ เพราะ.

^๓ เห็น.

^๔ จึง เทียน จิงบ้าง จิงบ้าง จิงบ้าง.

^๕ เจรจา พุดคุย บางแห่งใช้คำว่า จา คำเดียว.

^๖ เช่นนี้, ฉะนั้น.

อาวุโส ดูราเจ้าทั้งหลาย อันว่าภิกขุตนี้อย่างไร พ้อยบร่ำเพิง
 เถิง^๗คำสอนพระพุทธเจ้าอันชา^๘ พระพุทธเจ้าแห่งเราเพียนยอม
 เทศนาว่าสันนี้

มรณ ฐว ชีวติ ว่าชีวิตทั้งหลายนี้บ่มั่นบ่เที่ยงสักอันแล อันว่า
 ความตายนี้เป็นอันเที่ยงนักแก่สัตว์ทั้งหลายแล พระพุทธเจ้าแห่งเรา
 ย่อมเทศนาว่าดังนี้ดีหลีตายดั่งอันว่าท่านพ้อยกลัวตายอันชา

ภิกขุทั้งหลายไหว้สาขานคำพระพุทธเจ้าว่า

ภนเต ภควา ข้าแต่พระพุทธเจ้า ผู้ข้าทั้งหลายจาเถิงภิกขุตน ๑
 มักกลัวตายแล้วอัน ที่นั่นพระพุทธเจ้าจึงหื้อไปเรียกหาภิกขุตนนั้น
 มาถามดูว่าท่านกลัวตายแท้หรือ

เมื่อตั้งอันภิกขุตนนั้นไหว้สาวว่า **ภนเต** ข้าแก่พระพุทธเจ้า คำอัน
 นั้นมีแท้แก่ข้าแล้วอัน ที่นั่นพระพุทธเจ้าจึงจากับด้วยภิกขุทั้งหลาย
 ว่า

^๗ พ้อย - โฉน, บร่ำเพิง - ไม่ร่ำเพิง, เถิง - ถิง.

^๘ อัน - อย่างนั้น, เช่นนั้น อันชา คำลงท้ายคำถาม อย่างนั้นหรือ, เช่นนั้นหรือ อันชาหรือ ก็ว่า.

ภิกขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย อันว่าภิกษุตนนี้มีปกติอันกลัวตาย
สันนี้บ่เท่ามิในกาลบัดนี้เลย แม่นในภพชาติก่อนวันนั้นก็ยังมิตีหลิ
ด่าย ท่านก็ยังกลัวตายสันนี้

พระพุทธานำเอามายังอดีตชาติมาเทศนาว่าดังนี้แล

ภิกขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย ในกาลเมื่อก่อนวันนั้นเมื่อพระยา
พาราณสี^๙เสวยราชสมบัติเป็นเจ้าพระยาในเมืองพาราณสีวันนั้น
ในขณะยามนั้นโพธิสัตว์เจ้าได้เอาปฏิสนธิเกิดในท้องแม่หมูเถื่อนตัว
๑ แล หมูตัวนั้นมีลูก ๒ ตัว มันก็เอาลูกทั้ง ๒ ไปนอนในค่อมไม้^{๑๐}
อัน ๑ ข้างหนทางหันแล

^๙ ควรเป็นพระยาพรหมทัต.

^{๑๐} พุ่มไม้.

ในวันนั้นยังมียาเถาแก่ผู้ ๑ อยู่ในเมืองพาราณสีที่นั่นมันก็ไป
เก็บฝ้ายในไร่ ได้แล้วก็เอากะเช้าขึ้นใส่บา แล้วก็เอาไม้เท้าชำ^{๑๑}มา
ด้วยหนทางมาถึงตัดที่^{๑๒}หมูนอนนั้น หมูตัวนั้นได้ยินเสียงไม้เท้ามา
ไถ่ก็กลัว ผุดลุกเล่นหนีไปที่ไกลแล้วก็ละลูก ๒ ตัวเสียในที่นั้นแล

^{๑๑} ชำ - เคลื่อนไหวอย่างเหวี่ยง ๆ เบา ๆ หรือนิ่มนวล.

^{๑๒} ทัดที่ - ตรงที่.

เมื่อนั้นย่าเฒ่าแก่ผู้นั้นก็เล็งเห็นลูกหมู ๒ ตัวนั้นแล้วก็บังเกิดใจ
อันรักลูกหมูเป็นดังลูกตนนั้น มันจึงเอาลูกหมูนั้นใส่กระเช้าฝ้าย
เมื่อ^{๑๓}สู่เมืองพาราณสีแล้วก็มาสู่เรือนแห่งตนหันแล มันก็รักษาเลี้ยง
ดูเป็นดังลูกตนก็มีแล นางเฒ่าแก่นั้นก็ใส่ชื่อตัวพี่น้องว่า มหาตุณทิล
ใส่ชื่อตัวน้องว่า จุลตุณทิล แล

^{๑๓}ไป, มา, กลับ อย่าง กลับบ้าน.

ภายหน้าแต่นั้นหมู ๒ ตัวพี่น้องนั้นมีตัวอันใหญ่พินัก เมื่อนั้นคนทั้งหลายหันเข้าก็ใคร่ได้กินขึ้น จึงถามซื้อนางเถ้าแก่ผู้นั้นหั้นแล นางเถ้าแก่บ่ขายจึงกล่าวซึ่งคนทั้งหลายว่า “หมู ๒ ตัวนี้หากเป็นลูกกูตาย กูบ่ขายได้แล”

ว่าอันยังมีในวันหนึ่ง คนทั้งหลายก็เล่นมหรสพในเมือง พาราณสีที่นั่น ถึงเหล่า^{๑๔} ๓๐ คน ไปเล่นมหรสพกับด้วยคนทั้งหลาย ของแกล้มเหล่าเขาเสี่ยงเสีย เขาจึงจาซึ่งกันว่า เราจักได้ขึ้นแห่งใหม่มาแกล้มเหล่าพร่อง(ใบลานชำระุด) แล้วเขาก็จากันว่า

^{๑๔} ชีเมมา, นักเลงสุรา.

หมูย่าเถ้าแก่ยังมี ๒ ตัวพี่น้องแล ว่าอันแล้วเขาก็มาถามซึ่งย่าเถ้าแก่
หั้นแล

ย่าเถ้าแก่ว่า “กูบ่ขายยังหมู ๒ ตัวนี้เป็นลูกกูตาย” ว่าอัน

เมื่อนั้นงเหง้าทั้งหลายก็ซ้าถามย่าเถ้าแก่เล่าแล เมื่อนั้นย่าเถ้า
 แก่พ้อยกินเหล้าเมาเสียสติก็ได้รับเอากหาปณะ^{๑๕}ของจ่ายคือว่า
 ค่าหมูนันแก่งเหล้าทั้งหลาย แล้วย่าเถ้าก็กล่าววว่า

“กูจักขายตัวน้องแล ตัวพี่กูบ่ขายหื้อได้แลว่าอัน” งเหง้า
 ทั้งหลายกล่าววว่า

“หมุยายังอยู่ที่ไหนชา” ว่าอัน นางเถ้าแก่กล่าววว่า

“อยู่ในค่อมไม้หั้นแล” งเหง้ากล่าววว่า “แม่จูงเรียกมาตุเทอะ”
 นางเถ้าแก่กล่าววว่า

^{๑๕} มาตรฐานเงินโบราณ ๑ กหาปณะ เท่ากับ ๒๐ มาสก หรือ ๑ ตำลึง หรือ ๔ บาท.

“ข้าวอันจกหื้อหมูกินบ่มีเล่านา” ถงเหล้าเขาก็ไปซื้อเอามาเต็ม
ตะไหลด^{๑๖} ๑ แล มาสอกใส่รางหั้น แล้วนางเฒ่าแก่ก็เรียกมาด้วย
คำว่า

“เจ้าจุลตุนทิลตัวน้อง จุ่งมาเทอะ” ว่าอัน

โพธิสัตว์เจ้าได้ยินเสียงอันเรียกน้องก็รู้ด้วยปัญญาตนว่าดังนี้ แม่
ดูป่ห่อน^{๑๗}เรียกว่า จุลตุนทิล ก่อนสักวันนา วันนี้พ้อยมาเรียกน้อง
ว่า จุลตุนทิล ก่อนสนั้น รอยว่าภัยอันจกตายก็จักเกิดมีด้วยประการ
สันใดชา โพธิสัตว์เจ้าจึงจากับด้วยน้องตนว่า

^{๑๖} จานแบน, ภาชนะแบนขนาดใหญ่.

^{๑๗} ไม่เคย.

“ดูราเจ้าน้องรักรักพี่เหย อันว่าแม่เราเรียกเจ้าแล เจ้าจูงเปียม^{๑๔}
ไปดูเทอะ”

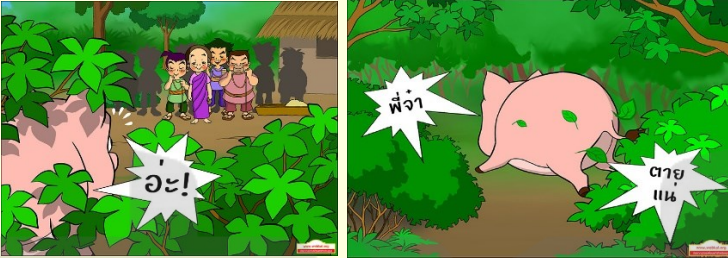

อันว่า จุลตณทิล ก็ไปแท้แล ก็มาหันลงเหล้า ๓๐ คน เขาก็มีมือ
ถือเอาบ่วงเชือกอยู่ที่ใกล้รางข้าว เขาตา^{๑๕}มัดเอาแล หมูตัวนั้นก็

^{๑๔} เปียม - ไม่พบความหมาย พบคำที่ใกล้เคียงบริบทนี้คือ เลียม หมายถึง ฝ้าดู แอบดู (ไถลือ).

^{๑๕} ตา - เตรียม.

ตกใจกลัวด้วยคำว่า วันนี้ภัยอันจักตายก็เกิดมีแท้แล(โบราณชำระ)
แลก็กลับหนีไปสู่ที่ที่แห่งตนก็มีตนอันสั่นระสายมากนักหั่นแล

เมื่อนั้น มหาตุณทิล ตัวพีห็นน้องแห่งตนเล่นมาจึงกล่าวว่า
“เจ้ามีตนอันสั่นระสายกลัวสั่นนั้นชา”

ว่าอันจุลตุณทิลผู้น้องจักบอกเหตุอันน้องตนได้หันมา ก็กล่าว
คาถาเป็นปฐมหัวที่ดังนี้

นวนิยาย เทท ทานิ ทิยติ
 ปุณณาย โทณิ สุวามินี รุตตา
 พุทโก ชโน ปาสปาณโก
 โน จ โข เม ปฏิภาติ ภูณชิตุนติ ฯ

“ดูราพีเป็นเจ้าเสีย อันว่าแม่เรียกรา^{๒๐}ไปเพื่อจักเกือ^{๒๑}วันนี้
 พ้อยบ่เหมือนดังเมื่อก่อนแลตั้งรือแล ข้าแล้วอันชา เหตุว่าวันนี้แม่
 ราเอาข้าวแข็ง ข้าวบริสุทธิ^{๒๒}มาใส่เต็มรางดีหลีแล เมื่อก่อนแม่ราเทียน
 ย่อมเอาให้ข้าวอันเต็มกับด้วยข้าวโหม้มาเกือราตาย”

“อนึ่งวันนี้ลงเหล่าทั้งหลาย มีมือถือบ่วงเชือกแหวดรางข้าวอยู่
 ดีหลีตาย รอยเท้าจกกราง^{๒๒}ตรี^{๒๒}หื้อราไปแล้ว เพื่อจักขายแก้ถงเหล่า
 ชะแล เหตุตั้งอันข้ากลัวตายจึงเล่นหนีมาเพื่ออันแล”

^{๒๐} รา- เราทั้งสอง.

^{๒๑} เกือ - ให้อาหาร อย่างให้อาหารสัตว์.

^{๒๒} กราง - ยังไม่พบความหมาย, ตรี - อ่าน ละ-หลิ คือ เสแสร้ง แกล้งทำ.

มหาโพธิสัตว์เจ้าได้ยื่นค่านองแห่งตนจึงกล่าวว่ดังนี้

“ดูราเจ้าแม่เราเลี้ยงชีวิตรานี้ก็บ่เพื่อประโยชน์อันใดแล ก็เท่า
ประโยชน์จักห่วยขายขึ้นราคินสิ่งเดียวแล บัดนี้คำปรรณานันนี้ก็
จักสัมฤทธิ์แก่แม่เราในวันนี้บ่อย่าชะแล เจ้าอย่าว่าจักกลัวเทอะ เจ้า
จูงไปตามไต่แม่แห่งเราเทอะ”

ธรรมเทศนามหาสัตว์เจ้าจักเทศนาธรรมด้วยอาการเป็นดัง
พระพุทธรูปเจ้าเทศนานั้นก็กล่าวว่ดังนี้แล

ตลลิต ภมลิต เลณมิจจลิต

อตาณลิต กุหิต คมิลลิต

อบโปสสุกโก ภุณข ตุนจิล

มัสตถาย โปสิยามเส ฯ

โอคาห รหฬ อกทฬม

สพพเสทมล ปวาทย

คณหาทิ นว วิเลปน

ยสส คนโร น กทาจิ ฉิษขตีติ

“ดูราเจ้าตนน้อง เจ้าเป็นอันสะดุ้งตกใจกลัว มีตัวอันสิ้นระสาย
ไปมาแล มักเพื่อกจากเจ้าพันแลอยู่ว่าอัน ในวันนี้บ่มีแล้วแล เหตุว่า
แม่เราหากบ่อาลัยในราทั้ง ๒ นี้ก็หาบ่ได้แล้วแล จึงจักขายเราแก่

ถงเหล่าแล บัดนี้เจ้า(โปลานชำระ)เพ่งไฟ^{๒๓}นั้นชา ที่เพ่งราบมีแล้ว
แล จิมอยากล้วยตายเล่นหนีเทอะ เจ้าจูงไปกินตามใจเทอะ อันว่าแม่
ราเลี้ยงรานี้ก็เท่าประโยชน์เพื่อจักขายขึ้นราคินสิ่งเดียวด้าย^{๒๔} เหตุ
ตั้งอันเจ้าอย่าว่าจักหนีก่อนเทอะ”

“ดูกรเจ้าผิว่าเจ้ายังล้วยตายแท้ตั้งอัน เจ้าจูงลงไปสู่สระน้ำอัน
หาเปอะ^{๒๕}หาตมบได้นั้น แลเจ้าจูงชำระเพื่อ^{๒๖}แลโคลเสียหื้อบริสุทธิ
แล้ว เจ้าจูงเอาคันธะของหอมอันใหม่มาไล่ลาทาตัวเจ้าเทอะ”

“ดูกรเจ้า หื้อของหอมอันนั้นสรงทาเจ้าประมาณที่หนึ่งตั้งอัน
ก็หอมต่อเท่าชีวิต^{๒๗}แห่งเจ้าแล”

มหาสัตว์เจ้าอันจักเทศนาธรรมแก่น้องตนก็กล่าวเฉพาะซึ่ง
บารมีแห่งตนเป็นประธานก่อนแล้วจึงเทศนาแล

^{๒๓} เพ่ง - พิ้ง, ไฟ - ไคร.

^{๒๔} ด้าย - ค้างท้าย.

^{๒๕} เปอะ, เปิก - เปือกตม.

^{๒๖} เหงื่อ.

^{๒๗} ต่อเท่าชีวิต - ตลอดชีวิต.

เหตุตั้งอันอันว่าเสียงแห่งมหาสัตว์เจ้านั้นก็แปรไกลทั่วเมือง
พาราณสีอันกว้างประมาณว่าได้ ๑๒ โยชน์

เมื่อนั้นชาวเมืองพาราณสีมีพระยาแลอุปราชเป็นประธานก็มา
ชุมนุมกันในที่นั้น

คนทั้งหลายฝูงนั้น บางพร้อมฝูงบ่าวพระยาก็มากี่กวาดฝ้าย^{๒๘}
ชานที่นั่นหื้อดีแล้วเอาทรายมาใส่กระทำให้อร่าบเพียงรวงขามแล คน
ทั้งหลายมีพระยาเป็นต้นก็นั่งแวดล้อมโพธิสัตว์เจ้าอยู่หันแล

^{๒๘} ฝ้าย - แฉ่วถาง, ทำความสะอาด.

ส่วนว่าลงเหล่าทั้งหลาย ๓๐ คนนั้นก็นั่งอยู่กับด้วยคนทั้งหลาย
ในที่นั้นแล ในขณะยามนั้นมหาสัตว์เจ้าก็ปรารภเพื่อจักเทศนาธรรม
แก่คนทั้งหลายมีต้นพระยาเป็นประธานหันแล

เมื่อนั้นจุลตุณทิตตัวน้องกระนิงใจ^{๒๙}ว่าดังนี้ ฟิกู้หูกูลงสู่สระน้ำ
อันหาเปิกหาตมบได้ ว่าอันฟีกูหาใส่ซึ่งสระอันใดนั้นชา หูกูชำระ
เหื่อโคลเสียแล้วหูกูเอาของหอมอันใหม่มาใส่ลาเทอะ ว่าอันฟีกูหา
ใส่ซึ่งวัดอุอันใดแล้วว่าอันแก่กูนี้ชา

^{๒๙} กระนิงใจ – คำนึง คิดในใจ.

จุลตุนทิตตบถ้องอันจักถามเหตุการณ์ทั้งมวลนั้นหื้อรู้แจ้งจึง
กล่าวคาถาดังนี้ซึ่งพิณแล

กตโม นุ รหโท อกทโทโม

กีสู เสทมลนติ วุจจติ

กตมณจ นววิเลปนํ

กสฺส คนฺโธ น กทาจิ นิชชตีติ

ดังนี้ ตาต ข้าแต่พี่เป็นเจ้า ปุจฉามิ ข้าก็ถามพี่เป็นเจ้าว่าดังนี้แล
สรณะน้ำอันหาत्मได้้นั้นอันใดชา อันว่าเหื่อโคลนั้นอันใดชา อันว่า
เครื่องไล่ลาทาชื่อว่าจันทน์มันอันใหม่ มีคันธระอันหอมต่อเท่าชีวิต
บ่หายสักเหื่อว่าอัน เป็นดังถุณนั้นชา

มหาสัตว์เจ้าได้ยินเสียงน้องถามดังนี้แล้ว โพธิสัตว์เจ้าก็เทศนา
คาถาดังนี้

ธมโม รหโธ อกททโม

ปาปိ เสทมลนติ วุจจติ

สีลญจ นว วิเลปนํ

ตสฺส คนฺโธ น กทาจิ จิขฺขติ

นนฺทนฺติ สรริมาติโน

น จ นนฺทนฺติ สรริธาริโน

ปุณฺณาย ปุณฺณมาสิยา

รมมานาว ขนฺติ ชีวิตนฺติ

ตาต ดูราเจ้าจุลตุณฺฑิล ธมฺมา อันว่าธรรม รหโธ เป็นน้ำสระ
อกททโม อันหาเบิกหาत्मบได้อันใสงามนักแล ปาปิ อันว่าบาป
วุจฺจติ อาจารย์กล่าวว่า เสทมลนติ ว่าเป็นเหื่อโคลอันหื้อสัตว์
ทั้งหลายหม่นหมองหื้อถางเสีย คือว่ากิเลสแท้จริงแล สีลํ อันว่าศีล
นว วิเลปนํ เป็นของหอมจันทน์มันอันใหม่ ตสฺส คนฺโธ แห่งของ
หอมอันนั้น จิขฺขติ บรู้หายเสียสักเทอะ คาทาสีในกาลสักคาบแล ใน
บทว่า ธมฺโม นั้นได้ธรรมทั้งหลาย ๗ ประการ ได้ศีล ๕ แลศีล ๘ แล
ศีล ๑๐ แลสุจริตกรรม ๑๐ ประการ ได้กายสุจริตกรรม ๓ วจีสุจริต

กรรม ๔ ประการแล มโนสุจริตกรรม ๓ ประการ แลโพธิปักขิย
ธรรม ๓๗ ประการ มรรคผล แลหือยังนี้

พ้าน^{๓๐}แลสระอันหัวที่นั่นคือว่า ตีล ๕ แล สระอันถ้วน ๒ คือว่า
ตีล ๘ อันแล สระน้ำอันถ้วน ๓ คือว่า ตีล ๑๐ อันแล สระอันถ้วน ๔
คือว่า ได้สุจริตกรรม ๑๐ ประการแล สระน้ำอันถ้วน ๕ คือว่า
โพธิปักขิยธรรม ๓๗ แล สระน้ำอันถ้วน ๖ คือว่า มรรคผลธรรม ๘
ประการแล สระน้ำอันถ้วน ๗ คือว่า มหานิพพานแล

บุคคลผู้ใดได้รักษาตีล ๕ อัน เรียกว่าได้ลงอาบน้ำสระอันหัวที่
ได้ชำระเหื่อไคลเสียแล้วมีตนตัวบริสุทธิ์งามอยู่สำราญใจกล่าวคือว่า
ได้ละเสียแล้วยังราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฐิ ๕ อัน อันเป็นเหตุหือ

^{๓๐} บัวสาย.

ได้ไปเกิดในอบายทั้ง ๔ นั้นเสีย คันตาก็จักได้ไปเกิดในสุคติ คือว่า
เมืองฟ้าแล

บุคคลผู้ใดได้รักษาศีล ๘ อันนั้นเรียกว่าได้อาบน้ำในสระอันถ้วน
๒ มีต้นต้วบริสุทธียิ่งกว่าอันก่อนนั้นเล่า เหตุว่าได้เว้นจากเมถุน
ธรรมนั้นแล

จำศีล^{๓๑} ๑๐ อันนั้นเรียกว่าได้อาบน้ำในสระถ้วน ๓ บริสุทธียิ่ง
กว่าอันก่อนเล่า เหตุว่าได้ตัดตัณหาผล อันเอากหาปณะเป็นของจ่าย
เป็นต้นว่า เงินและค่านั้นแล

บุคคลใดประกอบด้วยสุจริตกรรมสิบประการดังอันเรียกว่าได้
อาบน้ำในสระอันถ้วน ๔ ยิ่งกว่าก่อนเล่าแล

บุคคลผู้ใดไปอาบน้ำในสระทั้งหลาย ๔ อันนี้แล้วแลมาร่ำเพิง
เลิงโพธิปักขิยธรรม ๓๗ คือว่า ได้สติปฏิฐาน ๔ อันแล สัมมปธาน
๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ มรรค ๘ (บาลาน
ชำระดู) อรหันตาวชิณาสพ อันเป็นลูกสิก^{๓๒}แห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
เทียนยอมจำเรียวธรรมทั้งหลายผู้นี้แล้วชูตน จิงจักพ้นรอดจอตถึง
ยังมหานิพพานแลแท้แล

^{๓๑} รักษาศีล.

^{๓๒} ลูกศิษย์.

ธรรมทั้งหลายฝูงนี้เป็นสระอันถ้วน ๕ แลดังนี้ สติปัฏฐาน ๔ อันนั้นคือว่า กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน นั้นรำพึงว่าสันนี้

อภัย กาโย อันว่าตนภูนี้กว้างศอกยาววหาหน้าคืบ ก็เทียบย่อมเต็มไปด้วยโสภโคกทั้งหลายต่าง ๆ ได้ ๓๒ มี

เกสสา เป็นต้นอันมีผมในหัวได้ ๕๐ ล้านเส้นเป็นปฐวีธาตุสิ่งเดียวหาจึ่งเจตนาบได้ เป็นดังหย้าอันออกในจอมปลวก คือว่าเหนือจอมปลวกล้วนนั้นแล

โลมา คือ เส้นขน ยังตนแห่งกุได้ ๙ หมื่นเส้นเป็นดังหย้าอันเกิดมีในช่วงบ้านร้างนั้นแล

นขา อันว่าเล็บแห่งกุได้ ๒๐ เล็บแล มีสงสถานเป็นดังหน่อหมากขวาง^{๓๓}อันใหญ่่น้อย ชาวบ้านหากปักไว้ในปลายไม้เหลียม^{๓๔}เพื่อจักเล่นนั้นแล

ทนต์ อันว่าฟันแห่งกุได้ ๓๒ ซี่ ก็ตั้งอยู่เหนือคางเป็นดังเสาวิหารอันท่านตั้งเหนือนั้นนั้นแล

^{๓๓} เมล็ดของผลต้นมะขาง.

^{๓๔} แหลม.

ตโจ อันว่าหนิง อันห่อหุ้มตัวกูอยู่เป็นดังหนังงัวใหม่^{๓๕}อันท่าน
มาหุ้มแม่พาด^{๓๖}นั้นแล

มสี อันว่าขึ้นแห่งกูได้ ๙ ร้อยแห่ง พอกเลี้ยงดูทั้งหลายต่าง
เป็นดั่งขี้จั่วแลตม มาทาฝาหื้อเกลี้ยงราบเพียงงามนั้นแล

นหารู อันว่าเส้นเอ็นใหญ่เอ็นน้อยทั้งหลายได้ ๙ ร้อยเส้นเป็น
ดั่งมาเกี่ยวคดล้อมท่อนดูทั้งหลาย อันใหญ่อันน้อยทั้งหลายเป็น
ดั่งตอก แลปอ แลหวาย แลเครือเขาทั้งหลายอันคนทั้งหลายเอามา
ผูกคดยั้งสิ่งของมีต้นว่า ฝาเรือนนั้นหื้อมัน แลกิ่งไม้กับกันหื้อเป็น
ซังหมากน้ำ^{๓๗}นั้นแล

อภฺธิ อันว่าดูทั้งหลายได้ ๓ ร้อยท่อนมาต่อกันขึ้นมีดูสันติน
เป็นต้น ขึ้นไปตราบถึงดูหัวเป็นดั่งกิ่งไม้อันคนทั้งหลายเอามาปัก
ซังหมากปัก ซังผัก เป็นต้นว่า ซังหมากแปบ^{๓๘}นั้นแล นัยหนึ่งเป็นดั่ง
ก้อนดินอิฐไฉนนั้นแล

^{๓๕} งัวใหม่ - วัวที่มีสีขาวปลอด.

^{๓๖} แม่พาด - รวงระนาด.

^{๓๗} ซัง - รวงเกาะ ทิพัก ที่วาง ค้าง เป็นหลักแก่งอื่น. หมากน้ำ - น้ำเต้า.

^{๓๘} ถั่วแปบ.

อภฺฐิมิณฺขิ คือว่า ชระหมองดุก^{๓๙} อันมิในกระดุกเป็นดั่งยอด
หวายอันท่านเผาไฟหื้อสุกแล้วแลไว้ในบอไม้^{๔๐}นั้นแล

วกฺกิ อันว่า แคว^{๔๑} ๒ ลูกมีขั้วติดอยู่ เอ็นคอห้อยลงไปเป็น
หมากแคว ๒ ลูกนั้นเป็นดั่งหมากม่วง ๒ ลูก มีขั้วอันเดียวนั้นแล

หทยิ คือว่า หัวใจ มีวรรณะเป็นดั่งดอกบัว มีเลือดภายในพาย
มือหนึ่ง^{๔๒} มาห้อยอยู่ในอก (ใบลานชำระ) นั้นแล

ยกฺนิ อันว่าตับมีวรรณะดั่งดอกขระหมุด^{๔๓}นั้นแล ผิว่าผู้ไขมี
กลีบเดียว ผู้มีปัญญามี ๒ กลีบ แขนวนอยู่เหง้าหัวใจเป็นดั่งแท่งขึ้น
อันแขนไว้นั้นแล

กิโถมกิ คือว่า พังผืด เป็นข่าย (ใบลานชำระ) อยู่^{๔๔}นั้นแล

ปิหฺกิ คือว่า แม้ม^{๔๕} แลข้างก็ว่า มีวรรณะเป็นดั่งดอกยาง
พราย^{๔๕}นั้นแล

^{๓๙} ไม่พบความหมาย แปลตามศัพท์คือ เยื่อในกระดุก หรือไขกระดุก.

^{๔๐} บอไม้ - กระบอไม้ ส่วนใหญ่ทำจากไม้ไผ่.

^{๔๑} ไต อวัยวะภายในช่องท้อง.

^{๔๒} เต็มอุ้งมือ เรียกของที่เต็มฝ่ามือที่ห่อเข้า.

^{๔๓} กระหมุด - บัว, บัวขาว ทั้งบัวหลวงและบัวสาย.

^{๔๔} ม้าม.

^{๔๕} ยางพราย - ชื่อไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ จำพวกไม้ยาง.

ปปผาสี คือว่า ปอดมาปกหัวใจแลเหง้าตับอยู่เป็นดั่งรังนกเค้านั้นแล

อนต อันว่าไส้ใหญ่

อนตคุณ ไส้น้อยมาเกี่ยวไส้ใหญ่อยู่เป็นดั่งเครือเขาเกี่ยวกันอยู่นั้นแล ไส้ผู้ชายยาวได้ ๓๒ ศอก ไส้ผู้หญิงยาวได้ ๒๘ ศอกแล

อุทรีย อันว่า อาหารอันเก่า^{๔๖} นั้นก็ลงอยู่ไส้กายตำนันแล

ปิตต คือว่า ดินนั้นมี ๒ ประการ อัน ๑ ชื่อ **พทุธิตต**^{๔๗} ดิอันนั้นอยู่ในอกติดกับตับ อยู่ในเป็นดั่งหมากบวบหวาย แลเต็มไปด้วยน้ำฝนนั้นแล อันว่าดีจำพวก ๑ ชื่อว่า **อพทุธิตต**^{๔๘} อันว่าดีอันนั้นช้วน^{๔๙}ไปในตนทั้งมวลแล

เสมห อันว่าเสลดอันตั้งอยู่ในคอแลท้องประมาณเต็มขระเบื้องหมากพร้าว^{๕๐} ตั้งอยู่ในคอแลท้องแล

^{๔๖} ควรเป็นอาหารใหม่ อาหารเก่า คือ กรีส ซึ่งได้จารตกไป.

^{๔๗} ดีในถุง หรือดีในฝัก.

^{๔๘} ดินออกฤๅ หรือดินนอกฝัก.

^{๔๙} ช้วน แผ่กระจาย.

^{๕๐} ขระเบื้องหมากพร้าว เข้าใจว่าเป็น กะลามะพร้าว. (ผู้ปริวรรต)

บุพโพ คือว่า หนองอันเกิดในผิวที่บาดเจ็บที่หัว เป็นดังต้นไม้อันคนเอาพร้าวฝานนั้นแลมียางเชื่อมออกมาขึ้นแล

โลหิต คือว่า เลือดมี ๒ ประการ เลือดอัน ๑ มาพอกหัวใจแลดับปอดหื้อชุ่ม เป็นเลือดอัน ๑ ท่วมไปในตนทั้งมวลแล

เสโท คือว่า เหื่ออันไหลออกมาแต่ชุมเส้นขนเป็นดังน้ำอันออกมาแต่รูดอกพ้านั้นแล

เมโท อันว่า มันชุ่ม มีวรรณะอันเหลืองเป็นดังเข้าหมื่น^{๕๑}ก่อนขึ้นภายนอกนั้นแล ผู้พินันทั่วตนทุกแห่ง ผู้พอม(ใบลานชำระ)ที่ขึ้นหนาเป็นต้นว่าแข้งขานั้นแล

อสุ นี้คือว่า น้ำตา อันมีในขุมตาเป็นดังน้ำมากตาลหนุ่มอันมีในหน่วยหมากตาลนั้นแล

วสา อันว่ามันเหลว^{๕๒}อันขึ้นออกมานักแล แต่ที่ทั้งหลายมีต้นว่า (ใบลานชำระ) แลหน้าผาก แลโองดัง^{๕๓} นั้นแล

^{๕๑} ขมื่น.

^{๕๒} เหลว - เหลว.

^{๕๓} สันนิษฐานว่าเป็น ดังงู เนื่องจากพบในอรรถกถา. ผู้ปริวรรต

เซโท อันว่า น้ำลายอันไหลออกมาแต่แก้มทั้ง ๒ เป็นดั่งน้ำ
ออกมาแต่ฝั่งน้ำนั้นแล

สิงขานิกา คือว่า น้ำมูก อันมาแต่รูตั้งทั้ง^{๕๔} ๒ ก้ำ^{๕๕} เป็นดั่งน้ำ
สัปปี^{๕๖} อันเนาอันคนหากใส่ไว้ในเปลือกหอยนั้นแล

ลลิกา คือว่า ร้างเลือด^{๕๗} อันมีในที่หัวตูกต่อกันเพื่อจักหื้อค้ำงาย
เหยียดง่าย เป็นดั่งได้ทาเพลากวียนอันผัด^{๕๘} ไปนั้นแล

มุตติ คือว่า น้ำเยี่ยวอันอยู่ในปุมเยี่ยว^{๕๙} นั้น เป็นดั่งหม้อใหม่อัน
ใส่น้ำไว้ชิมออกมานั้นแล

มตลลัคค์ คือว่า ออกอ^{๖๐}

มตลเก^{๖๑} อันมีขระหมองดอกเป็นดั่งเขาแปลงอัน ใส่ไว้ในโง^{๖๒}
หมากน้ำนั้นแล

^{๕๔} ตั้ง - จมูก.

^{๕๕} ก้ำ - ด้าน ข้าง ฝ่าย.

^{๕๖} สัปปี - เนยใส.

^{๕๗} ไม่ปรากฏความหมาย ความหมายตามศัพท์ ลลิกา คือ ไขข้อ.

^{๕๘} ผัด - หมุน วน เวียน.

^{๕๙} ปุม - ท้อง ปุมเยี่ยว - กระเพาะปัสสาวะ.

^{๖๐} ม้นสมอง อ่องอ กั้ว.

^{๖๑} ตามศัพท์ควรรวมกับ มตลลัคค์ เป็น มตลเก มตลลัคค์ หมายถึง เยื่อในสมอง.

^{๖๒} โกง - กง ขง หรือโขง คือ เขต บริเวณ.

ทวตติสาการ อันว่า อสุภโกฏฐาส มี ๓๒ ก็มีในตนกูนี้แลเป็นดัง
 ๓ คือเป็นดังให้อันท่านแต่มีลายเงินลายค่างาม แล้วใส่อาจรมไว้เต็ม
 นั้นแล้วหุ้มด้นัก แล้วเอาไปตั้งไว้ในหนทางไคว^{๖๓}นั้น คนผู้ไป^{๖๔}รู้จัก
 ว่าไหเงินแท้ก็ยังมีใครได้ ผู้มีปัญญารู้จักให้อันนั้นว่างามภายนอก
 บ่ตาย ภายในแต่มีไปด้วยอาจรม ทั้งมวลก็บ่ควรบริโภคแล

ว่าอันที่เว้นหนีแดนไกลบ่อาลัยสักเอื้อง^{๖๕}สักอันแล มีสันใด
 อริยะเจ้าทั้งหลายเล็งเห็นซากผีทั้งหลายคือว่า ตนตัวแห่งผู้ขายแล
 ผู้หญิงทั้งหลายบ่กิตติยินดี ควรก็เลียด^{๖๖}นักก็มีเป็นดังอันแล

คนไปทั้งหลายก็ว่าหนังก็นักกิตติยินดีเชิงกันไปมา ผู้หญิงเห็น
 ผู้ชายก็ใคร่ได้เป็นผัว ผู้ชายเห็นผู้หญิงก็ใคร่ได้เป็นเมีย ก็เป็นดังผู้ไป^{๖๗}
 รู้ว่าให้เต็มไปด้วยอาจรมันแล

กายานุปัสสนาสติปัฏฐานอันนี้ อริยะเจ้า(โปลานชำระดู)
 พระพุทธเจ้าเป็นประธาน เทียนยอมภาวนาสนันใจ^{๖๗}แล้ว ยกขึ้น
 ยังไตรลักษณ์ ๓ อันด้วยคำว่า **อนิจจัง ทุกขัง อนตตา** ว่าตนกูนี้เป็น

^{๖๓} หนทางไขว้ – ทางสี่แยก.

^{๖๔} คนโง่ คนไม่ฉลาด.

^{๖๕} เอื้อง – เรื่อง ประเภท ชนิด.

^{๖๖} ก็เลียด น่าจะหมายถึง เกลียด.(ผู้ปริวรรต)

^{๖๗} ใจไว้ – บ่อย ๆ เนื่อง ๆ ปกติพบ ใจไว้ ๆ หรือ ใจ ๆ.

ทุกซ์นักแล บ่มั่นบ่เที่ยงสักอันแท้แล บ่(ไบลานชำระ)อยู่ภาวนา
จำเริญใจว้สันนี้

คั้นว่า วิปัสสนาญาณแก้แล้วตั้งอัน มรรคญาณมีโสตามรรคเป็น
ต้นก็ตกมาในตนแล้ว อันนี้ไซ้โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ด้วยอันแควบ^{๖๘}
แล โยคาวจรตนใดได้จำเริญรักษารธรรม ๓๗ นี้หื้อมีในสัณฐานตั้งอัน
ก็เรียกว่า ได้อาบน้ำในสระโบกขรณีอันถ้วน ๕

บุคคลหญิงชายผู้ใดได้อาบน้ำในสระอันถ้วน ๕ แล้วก็ได้ถึง
มรรคผล ๔ อันก็ได้ตัดบาปทั้งมวลเสียบ่หื้อเศษเหลือตั้งอันเรียกว่า
ได้อาบน้ำในสระถ้วน ๖ แล อรหันตาทั้งหลายจูงเสวยวิมุตติสุขตาม
อายุแห่งตน

ครั้นเมียน^{๖๙}อายุแล้วก็ได้เข้ามาสู่มหานิพพานด้วยขันธทั้ง ๕
เสียบ่หื้อเศษเหลือตั้งอันเรียกว่าได้ลงไปอาบน้ำในสระทั้งหลาย ๖
อันมีมหาสัตว์เจ้าเทศนาสั่งสอนชาวเมืองพาราณสีมีพระยาแลน้อง
ตนเป็นประธานอันนี้โดยลำดับ

มาดังนี้จักใคร่ชมคนลงเหล่าทั้งหลาย ๓๐ คนเพื่อจักหื้อละบาป
เสียจึงกล่าวว้ดังนี้

^{๖๘} อันแควบ - แบบย่อ.

^{๖๙} เมียน - ตาย หมดสิ้น.

ดูกรท่านทั้งหลาย พาลา อันว่าคนไข้เพียนย่อมยินดีในอันฆ่า สัตว์เลี้ยงตนเลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย หือสุขเกษมใจในชาตินี้ก็ดี เมื่อ ภายหลังคนว่าตายก็จักได้ไปตกนรกแลแท้แล อันว่าคนไข้ทั้งหลาย กระทำบาปเพียนย่อมยินดีดูม่วน ดูหวานนอกหวานใจเป็นดังกิน น้ำอ้อยนั้นแล เมื่อภายหลังจึงเป็นทุกข์แล เป็นดังนางเรวดีอันยักษ์ หากตีวแซนไปสู่ นรกแล^{๗๐} คนไข้ทั้งหลายบ่พอน(ใบลานชำระ)รักษา ตนจากบาปสักเทื่อแล

มยิ อันว่า ราพิน้องนี้เพียนยอมรักษาตนจากบาปเสีย แล้วก็ ตั้งอยู่ธรรมอันดีแล คือว่า รักษาศีล ๘ เป็นอุโบสถศีลในเดือนเพ็ญ^{๗๑}

^{๗๐} เรื่อง เรวดีวิมาน ว่าด้วยวิมานของนางเรวดีและกรรมที่ต้องทำให้ตกนรก อ้างถึงในพระไตรปิฎก พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย วิมานวัตถุ.

^{๗๑} เดือนเพ็ญ.

บ่ขาดสาย แม้ว่าจะงเหล้าทั้งหลาย(ใบลานชำรุด)ทั้ง ๒ ฟัน้องใน
วันนี้ก็ดีเทอะ รากียินดีแลสละชีวิตราเสียแล้ว แลเราจักตายในวันนี้
เทอะ แล้วก็นำเอามหาสัตว์เจ้าเมื่อรักษาตั้งไว้ในที่อันเป็นลูกตนวัน
นั้นแล

มหาสัตว์เจ้าก็สั่งสอนชาวเมืองทั้งหลายมีพระยาเป็นต้น ที่อยู่ใน
ในศีล ๕ อันบ่ขาดสายแล้ว เทียนยอมเทศนาธรรมในวันปักข์เดือน
ดับเดือนเพ็งออก ๘ คำ แรม ๘ คำ ก็มีวันนั้นแล

มหาสัตว์เทศนาสั่งสอนชาวเมืองแล เราจักตอบคุณแม่ราอัน
เลี้ยงราใหญ่นี้เทอะ ชาติผู้มีปัญญา มินิมิตสุจริตกรรม คือว่า บุญอัน
กระทำแล้ว คັນว่าราตายเทียนยอมได้ไปสุคติ คือว่า เกิดในเมืองฟ้า
เสวยสุขเที่ยงนั้กแล เหตุตั้งอันเจ้าอย่าได้กลัวตายสักอันเทอะ

บรมโพธิสัตว์เจ้าเทศนาธรรมอันมีลีลาอาการเหมือนดัง
พระพุทธเจ้าเทศนานั้นแท้สิ่งเดียวกันมีแล คนทั้งหลายก็มีปิติชมชื่น
ยินดีแล้วก็กวัดแกว่งผ้า ๓ ใบบูชาสาธุการมากันก็กองอากาศขึ้นเมื่อ
บนแล

ที่นั่นพระยาพาราณสีชมชื่นยินดีก็ถวายเมืองพาราณสีทั้งมวล
(โบราณชำรุด) เทศนาแห่งมหาสัตว์เจ้าแล้วก็ห้อยศบรีวารแก่นางเจ้า

ผู้เป็นแม่โพธิสัตว์เจ้ามากนัก แล้วก็อภิเษกมหาสัตว์เจ้ากับทั้งน้อง
 ตนด้วยน้ำอบน้ำหอมแล้วก็ไล่ลาทาด้วยสุคันธะ(ใบลานชำระ)แล้วก็
 เอาแก้วมณีลูก ๑ แขนวนค่อมมหาสัตว์เจ้าก็กล่าวว่ดังนี้

มหาสัตว์เจ้าก็หื้อคนทั้งหลายตั้งอยู่ในที่พิจารณาถ้อยคำแห่งคน
 ทั้งหลายแลภายหลังหน้าแต่นั้นพระยาพาราณสีก็ตายไปด้วยอันเป็น

พยาธินักนักก็มีแล มหาสัตว์เจ้าก็หื้อคนทั้งหลายส่งสการเล็ก
 ซาก^{๗๒}พระยาเสีย

แล้วมหาสัตว์เจ้าก็หื้อคนทั้งหลายแต่มีเอาอาญาถ้อยคำแห่งตน
 ใส่ในสุพรรณบัตรลานคำแล้วก็กล่าวว่า “สุท่านทั้งหลายแต่งตัด
 ถ้อยคำจองดูลานคำนี้แล้วจูงกระทำตามคำสอนนี้เทอะ”

^{๗๒} ทำศพ ปลงศพ มักใช้ เลิกซากส่งสการ.

ตุมเห อันว่าสุทนต์ทั้งหลายอย่าประมาทสักอัน คนจงอยู่สวัสดิ
 ชูคนทะเล ว่าอันแล้วมหาสัตว์เจ้าก็ไปสู้ป่ากับด้วยน้องตนแล

เมื่อนั้นคนทั้งหลายก็ร้องไห้ เหตุรักมหาสัตว์เจ้า ร่ำไรไปมามาก
 นักวันนั้นแล อาญามหาสัตว์เจ้าคือว่า คำสอนอันเต็มใส่ใบลานคำ
 ไว้นั้น คนทั้งหลายก็ปฏิบัติตามคำสอนมหาสัตว์เจ้าไปเสียดกาลนาน
 ประมาณปี ๑ ก็มีแล^{๗๓}

สถานสัพพัญญูพระพุทธเจ้านำเอามายังธรรมเทศนาอันนี้มา
 สำแดงด้วยประการดังกล่าวมานี้แลก็สำแดงสัจจะ ๔ ประการ
 คือว่า ทุกขสัจจะแล สมุทัยสัจจะ นิโรธสัจจะ มรรคสัจจะ ครั้นแล้ว

^{๗๓} ควรเป็น หกหมื่นปี.

กริยาอันสำแดงสัจจะ ๔ อันนี้ อันว่าภิกขุตนนั้นก็ได้ถึงโศดาปติผล
แล้วพระพุทธเจ้าก็ชุมนุมยังชาดกอันนี้ว่า

ภิกขเว ดูกราภิกขุทั้งหลาย

อันว่าพระยาพาราณสีวันนั้นชื่อว่า อานันทเถร แล

จุลตฺถุณทิลวันนั้นชื่อว่า ภิกขุตนปกติมักกลัวตายในกาลบัดนี้แล

ชาวเมืองพาราณสีวันนั้นชื่อว่าปณฺณสัตว์^{๗๔} ๔ จำพวกในกาล
บัดนี้แล

มหาตฺถุณทิลบัณฺทิตวันนั้นก็ใช่คนใดอื่นเลย **อาหิ เอว** คือว่า
ตนกูพระตถาคตตนอันเป็นที่พึงแก่ปณฺณสัตว์ทั้งหลาย อันมีในโลก
ทั้ง ๓ ในกาลบัดนี้แล

สพฺเพ ตุมฺहे อันว่า สู้ทั้งหลาย(ทั้งมวล)อันเป็นใครได้เสวยสุข
๓ ประการ คือว่า สุขอันมีในเมืองคน แลเมืองฟ้า แลมีนิพพานเป็น
ที่แล้วดังอัน ท่านทั้งหลายจงตั้งใจแล อย่าลืมแลจำไว้เป็นดังภาชนะ
คำแลแก้วอันประเสริฐแล รับ(ใบลานชำระ)สา แห่งกูพระตถาคตตั้ง

^{๗๔} พุทธบริษัท.

ไว้แล้วจงปฏิบัติตามคำสอนบรมโพธิสัตว์เจ้าด้วยดังภู พระตถาคต
(โบลานชารุต)น เทอะ ท่านทั้งหลายอย่าได้ประมาทสักคนเทอะ

มหาตุนทิลชาตกั นิฏฐิตตัม กริยาอันพรรณาสักเสิน^{๗๕}ยังชาติ
ปางเมื่อพระพุทเจ้าเกิดเป็นหมูเถื่อนชื่อว่า มหาตุนทิลชาตกอันนี้
อันถ้วน ๓ มีในสักกะ ๕๐๐ ชาติ ก็สมเสร็จเสร็จแล้วเท่านี้ก่อนแล

IIIเสร็จแล้ววันจันทร์ ก่อนเพล เดือนยี่ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ภาว่าไต้หวัน
จันทร์แลนายเหย

หน้าทับเกล้าหมูเถื่อนผูกเดียวแลนายเหย ข้ำขอสุข ๓ ประการ
มีนิพพานเป็นยอดแก่ข้าแดเทอะ แล้วข้าขอกุศลนาบุญอันนี้ไปรอด
ไปถึงบิตามารดา พ่อแม่พี่น้อง เอื้อยอ้าย ครูบาอาจารย์แก่ข้าแด
เทอะ

รัสสภิกุขาว กำลังหัดเขียนใหม่บตี ทุพี พระพี ได้เล่าได้เรียน
อย่าไปดำหิแม่ข้าเทอะ อยากใครได้บุญเต็มที สร้างธรรมผูกนี้ไว้ค้าชู
ศาสนาพระโคตมเจ้าตราบต่อเท่าเข้าสู่พระ(นิพพาน)

นิพพาน ปจโย โหตุ ตูเม นิจจัม ฐัม ฐัม เป็นยอดแก่ข้าแด
เทอะ

^{๗๕} สักเสิน – สรรเสริญ.

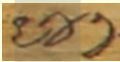
ข้อสังเกตบางประการในชาตก้านาเรื่อง หมูเถื่อน

๑. รูปแบบตัวอักษร พบว่ารูปแบบตัวอักษรบางรูปมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากรูปอักษรธรรมล้านนาทั่วไป อย่างเช่น

๑.๑ รูป อ. ซึ่งประกอบไปด้วยเส้น ๒ เส้น คือ ๓๖ โดยมักพบในรูปที่เส้นหลังวัดแล้วลากหางยาวลงมา แต่ในเอกสารโบราณฉบับนี้กลับพบรูปอักษร อ. ที่เส้นหลังลากลงมาสั้นเท่าเส้นหน้าและปลายเส้นตัวกลับขึ้นไปทางขวาของตัวอักษรดังนี้

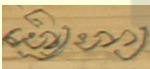

อัน

อา

จึงทำให้ตัวอักษร อ. นี้ไปคล้ายคลึงกับตัวอักษร ห. ข ซึ่งอาจทำให้เข้าใจผิดและอ่านสลับตัวอักษรกันได้ เช่น

เอ้อยอ้าย

๑.๒ รูปสระอุ อุ (จุ) ในเอกสารฉบับนี้ดูเพี้ยน ๆ เหมือนรูปตัวเชิง ม. อุ๗ (จम्म)

จุ่ง

ตุณทิละ

หากเป็นสระอุ ก็ใช้รูปสระอุและเติมขีดเข้าไปให้เป็นสระอุ

คุ (กู)

๒. ชื่อเรื่อง “หมูเถื่อน” นี้ จริง ๆ แล้วในอักษรธรรมล้านนา เขียนเป็น หมูเถือง หมูเถิง ทุกครั้ง เมื่อได้ตรวจสอบแล้วพบว่า คำว่า เถือง ไม่พบความหมาย ส่วนคำว่า เถิง คือ ถึง ซึ่งไม่สามารถเชื่อมโยงบริบทนี้ได้เลย แต่ถ้าหากเปลี่ยนตัวสะกดจาก ง. เป็น น. ก็จะเป็น หมูเถื่อน โดยคำว่า เถื่อน มีความหมายว่า ป่า ซึ่งใกล้เคียงกับเนื้อเรื่องที่เข้าไปได้ไปพบลูกหมูทั้งสองตัวในพงไม้ในป่า

๓. เนื้อหาในใบลานบางช่วงไม่มีความต่อเนื่อง เนื่องจากมีการจารสลับช่วงกัน โดยในตอนที่มีหาตุณทิลกำลังเทศนาเรื่อง สัจจัตถกรรม เนื้อเรื่องก็กระโดดไปเป็นเรื่อง อาการ ๓๒ เมื่อจารไปได้ครึ่งเรื่องก็กระโดดกลับไปที่สัจจัตถกรรม เมื่อจารเสร็จเรื่องนี้แล้วจึงกลับมาจารเรื่องอาการ ๓๒ ต่อจนจบ จึงทำให้เวลาอ่านแล้วสับสนพอสมควร อย่างไรก็ตาม ผู้ปริวรรตได้เรียบเรียงเนื้อหาให้ตรงตามความเป็นจริงแล้ว โดยเทียบเคียงกับเนื้อเรื่องในอรรถกถา

๔. เนื้อหาเรื่อง อาการ ๓๒ นั้นน่าสนใจ เพราะกล่าวถึงการพิจารณาอวัยวะในร่างกายมนุษย์ทั้ง ๓๒ เรียกว่า **ทวัตตังสการ** เป็นการอธิบายอวัยวะในร่างกายของมนุษย์อย่างละเอียด และเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ๆ ที่สามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน^{๗๖} โดยใช้คำภาษาบาลีเป็นตัวตั้ง และขยายความด้วยภาษาไทยถิ่นเหนือ หรือภาษาล้านนา ซึ่งมีรายละเอียดการเปรียบเทียบบางอย่างนั้นแตกต่างกันกับเนื้อหาในอรรถกถา อย่างเช่น

นหารู ในอรรถกถาเปรียบเส้นเอ็นเหมือนไม้คด ๆ ที่ถูกเถาวัลย์พันล่ำมไว้ ส่วนฉบับนี้เปรียบเส้นเอ็นเป็นดั่ง ดอก ปอ หวาย เครือเถาที่เขาใช้มัด ใช้ผูกสิ่งของ เช่น ฝาเรือน หรือผูกกิ่งไม้ทำเป็นร้านให้น้ำเต้า ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้ในชีวิตประจำวันของคนล้านนา

ปิหก ในอรรถกถาเปรียบวรรณหรือสีของม้ามว่า ภายในสรีระมีสีเขียว มีสีเหมือนดอกคนที่สอแห้ง ในฉบับนี้เปรียบวรรณของม้ามเป็นดั่งดอกยางพราย สันนิษฐานว่า คนที่สอ ไม่ใช่พืชท้องถิ่นของคนล้านนา จึงเปรียบเป็นดอกของต้นยางพราย หรือยางปาย

^{๗๖} การอธิบายอาการ ๓๒ เช่นนี้ ปรากฏในอรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ อาการ ๓๒.

ลักษณะการเปรียบเทียบเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคน
ล้านนาที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ มีการปลูกเรือน ทำฝาเรือนและ
ผูกมัดด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ตอก ปอ หวาย เครือเถาวัลย์ การทำ
ร้านด้วยกิ่งไม้เพื่อปลูกผัก เช่น น้ำเต้า ฟัก ถั่วแปบ หรือต้นไม้ยืนต้น
ในท้องถิ่นที่พบเห็นได้ทั่วไปในล้านนาอย่างต้นยางพราย หรือยาง
ปาย เป็นต้น

ถึงแม้ว่าเนื้อหาในคัมภีร์ใบลานฉบับนี้จะมีจำนวนผูกเดียวถ้วน
แต่ก็เชื่อว่ายังสามารถศึกษาทำความเข้าใจต่อไปได้อีกหลาย
ประเด็น ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ขึ้นอยู่กับความชำนาญในการมองลู่ทาง
ของการศึกษาว่าจะแตกยอดออกหน่อไปในทิศทางใด

อ้างอิง

พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง

พจนานุกรมภาษาไทยใหญ่-ไทย

เว็บไซต์ 84000 พระธรรมชั้นดี www.84000.org

เว็บไซต์ กัลยาณมิตร www.kalyanamitra.org

